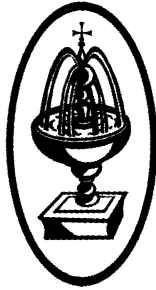

ISTORIJS ŠALTINIŲ
TYRIMAI

4

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
VILNIAUS UNIVERSITETAS

ISTORIJOS ŠALTINIŲ TYRIMAI

Sudarė
Artūras Dubonis

4

LI
LEIDYKLA

VILNIUS 2012

Knygos leidybą finansavo

LIETUVOS MOKSLO TARYBA

NACIONALINĖ LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMA

Sutartis Nr. LIT-5-33

Redaktorių kolegija:

Darius Antanavičius
(Lietuvos istorijos institutas)

Darius Baronas
(Lietuvos istorijos institutas)

Zenonas Butkus
(Vilniaus universitetas)

Artūras Dubonis (pirmininkas)
(Lietuvos istorijos institutas)

Mathias Niendorf
(Kyljo universitetas)

Rimvydas Petrauskas
(Vilniaus universitetas)

Irena Valikonytė
(Vilniaus universitetas)

Visi leidinio straipsniai recenzuoti dviejų mokslininkų

TURINYS

<i>Artūras Dubonis</i> Pratarmė	9
--	---

Straipsniai

<i>Grzegorz Białuński</i> Surwiłłowie. Przykład kariery Litwinów w Prusach	13
The Survila family. An example of lithuanians' career in Prussia. <i>Summary</i>	43
<i>Роман Анатольевич Беспалов</i> Литовско–одоевский договор 1459 года: обстоятельства и причины заключения	45
The Lithuanian-odoyev treaty of 1459: reasons and circumstances surrounding its signing. <i>Summary</i>	62
<i>Laimontas Karalius</i> Kam reikalingos valdovų privilegijos Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje? Lucko miestiečių 1469 m. Kazimiero Jogailaičio privilegijos dėl naujų muitų draudimo Voluinėje teisinis, politinis ir ekonominis kontekstas 1469–1547 m.	63
Who needed sovereign's privileges in The Grand Duchy of Lithuania? Legal, political and economic context of the privileges regarding the ban on the new customs duties in Volhynia issued by Casimir IV Jagiellon to the citizens of Lutsk in 1469 (the period from 1469 to 1547). <i>Summary</i>	90
<i>Irena Valikonytė</i> Priešteisminių dokumentų funkcijos ir likimas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje XVI a. viduryje: šaukimų registravimo žurnalai	93
Functions and fate of pre-court documents in The Grand Duchy of Lithuania in the mid-16th century: summons registration journals. <i>Summary</i>	107
<i>Raimonda Ragauskienė</i> XVI a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų archyvo atvejis: Dubrovnos linijos Hlebavičių dokumentų aprašai Lietuvos Metrikoje	109
The case of the noblemen's archive in The Grand Duchy of Lithuania in the 16th century: document inventory of the Dubrovna line of the Hlebowicz family in the Lithuanian Metrica. <i>Summary</i>	131

<i>Darius Antanavičius</i>	
„Cnotliwy Litwin“ (1592 m.) autorius ir teksto šaltiniai	133
The author and sources of the text of <i>Cnotliwy Litwin</i> (1592). <i>Summary</i>	153
<i>Darius Antanavičius</i>	
Originalių Lietuvos Metrikos XVI a. knygų sąrašas	157
The list of the original Lithuanian <i>Metrica</i> books of the 16th century.	
<i>Summary</i>	185
<i>Agnė Railaitė</i>	
Šveikauškų genealoginė savimonė	187
Genealogical identity of the Šveikauskas family. <i>Summary</i>	204
<i>Jonas Drungilas</i>	
Pastabos dėl lenkiškos rašybos Lietuvos Metrikos Užrašymų knygose XVI a. pabaigoje–XVIII a. antrojoje pusėje (remiantis Lazdijų ir Simno miestų aktais)	207
Remarks regarding the polish orthography in the books of inscriptions of the Lithuanian <i>Metrica</i> in the late 16th – second half of the 18th century (based on the acts of Lazdijai and Simnas towns). <i>Summary</i>	229

Diskusija

<i>Aivas Ragauskas</i>	
Žingsnis pirmyn, du atgal? Dėl 1657–1662 m. Vilniaus miesto Tarybos aktų knygos publikacijos	231
One step forward, two steps back? Regarding the publication of the Vilnius book of acts of 1657–1662. <i>Summary</i>	260

Šaltinių publikacijos

<i>Inga Ilarienė</i>	
Nuorašai ne lotynų kalba Lietuvos Metrikos knygoje Nr. 525: 1491 m. Valmieros sutartis	261
Nichtlateinische Abschriften im Buch der Litauischen Metrik N. 525: der Vertrag Von Valmiera 1491. <i>Zusammenfassung</i>	284
<i>Zenonas Butkus, Magnus Ilmjärv</i>	
JAV ambasadoriaus Maskvoje Džozefo E. Deiviso 1937 m. vizito į Baltijos šalis ir Suomiją ataskaitos	285
Reports on the visit of the United States ambassador to Moscow Joseph E. Davies to the Baltic States and Finland in 1937. <i>Summary</i>	312

Anotacijos. Recenzijos

D. Kołodziejczyk, <i>The Crimean Khanate and Poland–Lithuania: International Diplomacy on the European Periphery (15th–18th Century): A Study of Peace Treaties Followed by Annotated Documents. (The Ottoman Empire and its Heritage. Politics, Society and Economy, edited by S. Faroqhi, H. İnalcık and B. Ergene, volume 47)</i> , Leiden etc.: Brill, 2011. – XXXVIII, 1098 p., facs. XVII, 2 žemėlapiai – (<i>Eglė Deveikytė</i>)	313
J. Tęgowski, <i>Rodowód kniaziów Świrskich do końca XVI wieku</i> (Biblioteka Genealogiczna, t. 9), Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2011. – 220 p., lent. – (<i>Rimvydas Petrauskas</i>)	324
<i>Žemaičių vyskupo Kazimiero Paco 1675–1677 m. sudaryti vizitacijų aktai = Acta visitationum sub domino Casimiro Pac episcopo Samogitiae anno 1675 et 1677 conscripta</i> , parengė M. Paknys (serija: <i>Fontes Historiae Lituaniae, Lietuvos istorijos šaltiniai</i> , t. 10), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011. – XIII, 981 [1] p. – (<i>Darius Baronas</i>)	328
<i>Žemaičių vyskupijos vizitacijų aktai (1611–1651 m.) = Acta visitationum dioecesis Samogitiae (A. D. 1611–1651)</i> , parengė L. Jovaiša (serija: <i>Fontes historiae Lituaniae, Lietuvos istorijos šaltiniai</i> , t. 11), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011. – 478 p. – (<i>Darius Baronas</i>)	330
Santrumpos	332
Apie autorius	335
Autoriams	337

ŠVEIKAUSKŲ GENEALOGINĖ SAVIMONĖ

Agnė Railaitė

Įvadas

Vienas iš pagalbinių istorijos mokslų – genealogija – Lietuvoje skinasi kelią į šiuolaikinių istorijos tyrimų lauką. Vis dėlto neretai genealoginiai tyrimai netampa pagrindiniu mokslininkų tikslu, o nagrinėjami tik kaip papildomi klausimai, susiję su jų analizuojama moksline problema¹. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (toliau – LDK) kilmingųjų genealogijos tyrimai glaudžiai siejasi su lietuvių kilmės iš romėnų teorija. Paprastai šių darbų autoriai daugiausia dėmesio sutelkia į lietuvių kilmės mito atsiradimo ir paplitimo LDK visuomenėje aspektus, o didikų genealogijai tuo tarpu lieka tik antraeilis vaidmuo. Daugiau dėmesio kilmingųjų genealogijai, o ypač kilmei skiriama tada, kai norima atskleisti jos įtaką giminės statusui visuomenėje ir šio statuso kėlimo aplinkybes².

Paprastai LDK istoriografijoje dažniausiai tyrinėtojų dėmesio sulaukia garsios LDK giminės, priklausančios valdančiajai dinastijai, ir kitos, turinčios svarbų politinį ir socialinį statusą visuomenėje. Ypač daug mokslinių tyrimų skirta Radvilų giminei. Vienas naujausių ir išsamiausių darbų – Marcelio Antoniewicziaus monografija apie kunigaikščių Radvilų kilmę ir genealogiją³. Naudodamasis gausia šaltinių baze ir istoriografija, autorius atskleidžia kunigaikščių genealogijos traktavimo ir genealoginės

¹ E. Gudavičius, *Mindaugas*, Vilnius, 1998; K. Jablonskis, *Lietuvių kultūra ir jos veikėjai*, Vilnius, 1973.

² A. Baniulytė, *Lietuvos didikų Pacų itališkųjų ryšių kultūriniai kontekstai XVII a. antroje pusėje* [daktaro disertacija: humanitariniai mokslai (05H)], Kaunas, 2006; A. Baniulytė, „Pacai ar Pazzi? Nauja Palemono legendos versija LDK raštijoje“, *Senoji Lietuvos literatūra*, kn. 18, Vilnius, 2004, p. 140–166.

³ M. Antoniewicz, *Protoplaści książąt Radziwiłłów. Dzieje mitu i meandry historiografii*, Warszawa, 2011. Kiti darbai panašia tematika: M. Malczewska, „Początki rodu Radziwiłłów. Przegląd i krytyka badań“, *Historia*, nr. 11, Poznań, 1971, p. 5–22; T. Bernatowicz, „Związki genealogiczne i fikcyjne pokrewieństwa. Idea koligacji Radziwiłłów z Habsburgami w mediach XVIII wieku“, *Środowiska kulturotwórcze i kontakty kulturalne Wielkiego Księstwa Litewskiego od XV do XIX wieku. Materiały z XVII spotkania Komisji Lituanistycznej zorganizowanego przez Instytut Historii PAN, Instytut Historyczny UW i Instytut Historii Prawa UW w Warszawie 23–24 września 2008*, Warszawa, 2009, p. 39–53.

savimonės manifestavimo ypatumus skirtingais laikotarpiais. Kiti autoriai, skirdami mažiau dėmesio Radvilų genealogijai, savo tyrimų objektais pasirinko žymiausius giminės atstovus ir jų veiklą. Kaip pavyzdžius galima paminėti Henryko Wisnerio ir Raimondos Ragauskienės monografijas apie Jonušą Radvilą⁴ ir Mikalojų Radvilą Rudąjį⁵.

Kitos garsios LDK giminės, tokios, kaip Kęsgailos⁶, Kiškos⁷ ir Chodkevičiai⁸, irgi pateko į tyrinėtojų akiratį. Nepamiršamos ir žemesnę padėtį užimančios bajorų giminės, kurių analizės rezultatai padeda pildyti LDK visuomenės ir kultūros istorijos tyrimus taip kuriant platesnį ir išsamesnį tam tikrų tuometinio kilmingųjų gyvenimo aspektų vaizdą. Pastarųjų dviejų dešimtmečių tyrimai rodo, kad tyrėjai savo mokslinį žvilgsnį vis dažniau kreipia į žemesnio rango LDK kilminguosius⁹. Neretai mokslininkai siekia atkurti istoriniais šaltiniais grindžiamą LDK kilmingųjų genealogiją, kuri ypač pasitarnauja tiriant kitus su LDK kilmingųjų istorija susijusius klausimus.

Aptariant su analizuojama tema susijusią istoriografiją, turime išskirti tuos autorius, kurie savo darbuose labiau akcentavo ne kilmingųjų genealogiją, o genealoginę savimonę. Pastaroji suprantama kaip kilmingųjų saviidentifikacija genealoginiu aspektu jų gyvenamajame laike ir erdvėje. Pažymėtini Nelės Asadauskienės¹⁰ ir Rimvydo Petrausko¹¹ darbai, kuriuose dėmesys skiriamas ir didikų kilmės klausimams, analizuojama LDK visuomenės elito genealoginė savimonė. Šie tyrimai atspindi LDK genealoginės savimonės formavimosi užuomazgas ir pagrindinius bruožus. Istoriografijoje pasirodė tyrimų, skirtų LDK visuomenės elitui nepriklausiusių kilmingųjų genealoginės savimonės analizei. Kęstutis Gudmantas greta kitų klausimų tyrinėjo vidutinių bajorų ir žemesniosios grandies pareigūnų, tokių, kaip Benešas Kryvecas, Grigorijus Unichovskis, Paulius Daumantas Siesickis, Jevlašovskis ir Stanislovas Venclovaitis Gruzdis, genealoginę savimonę¹². Pastaruoju metu Lietuvoje pradėta domėtis aukštesnio ir žemesnio rango kilmingųjų genealoginės savimonės panašumais

⁴ H. Wisner, *Jonušas Radvila (1612–1655): Kėdainių šešėlyje*, Vilnius, 2000.

⁵ R. Ragauskienė, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kancleris Mikalojus Radvila Rudasis (apie 1515–1584 m.)*, Vilnius, 2002.

⁶ K. Pietkiewicz, *Kieżgajlowie i ich latyfundiūm do połowy XVI wieku*, Poznań, 1982.

⁷ N. Asadauskienė, *Kiškų giminė LDK XV–XVII a.: genealoginis tyrimas*, Vilnius, 2003.

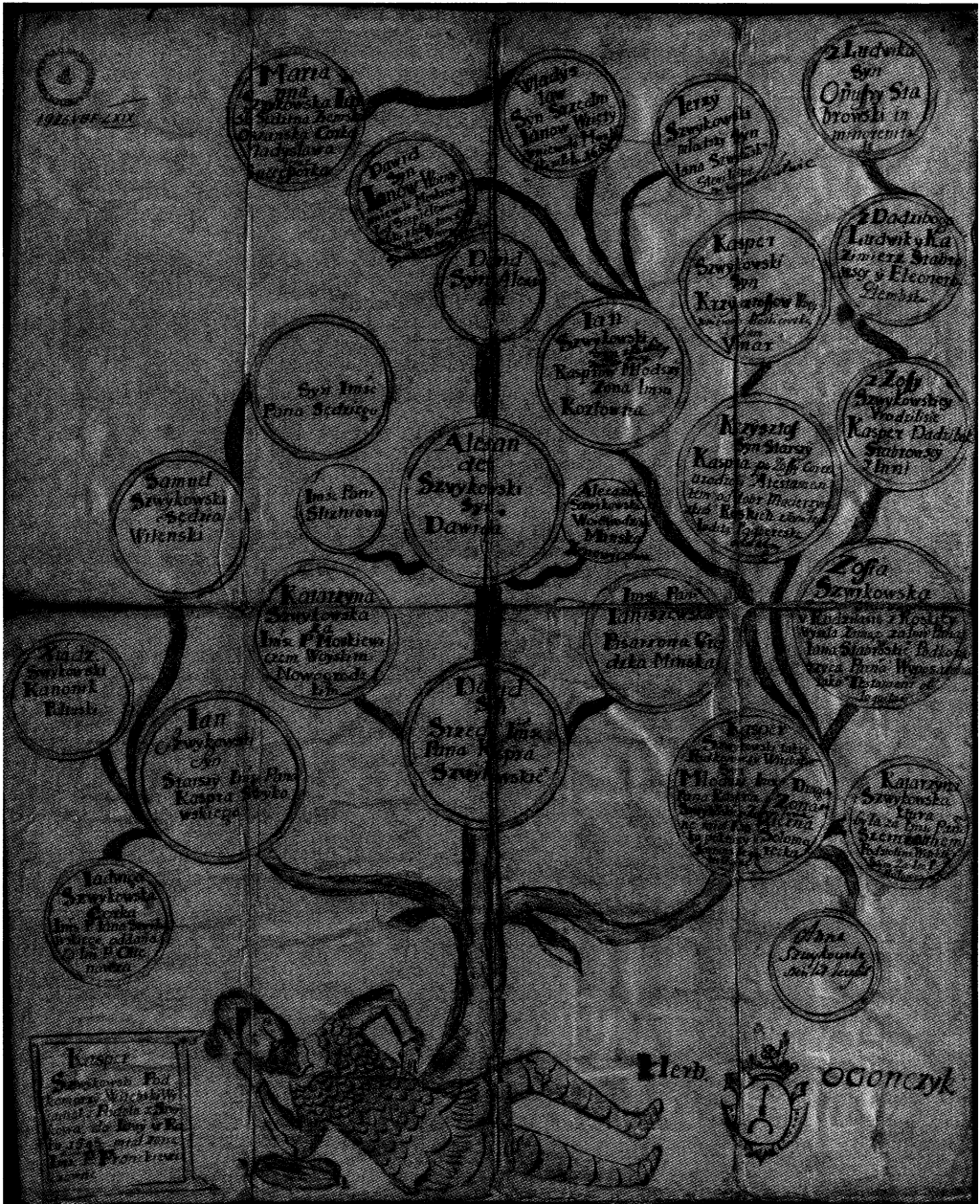
⁸ G. Kirkienė, *LDK politikos elito galingieji: Chodkevičiai XV–XVI amžiuje*, Vilnius, 2008.

⁹ E. Saviščevas, Bilevičių kilmė ir genealogija (XV–XVI a.), *Lituanistica*, t. 4 (48), Vilnius, 2001, p. 3–22; R. Ragauskienė, Klientelė reformacijos verpetuose. Bajoro Skaševskio biografijos tyrimas, *Darbai ir dienos*, t. 44, Vilnius, 2005, p. 189–210; R. Ragauskienė, Venclovas Venclovaitis Agripa: galimos religinės konversijos atvejai XVI a. Lietuvoje, *Istorija*, t. 59–60, 2004, p. 33–43; S. Viskantaitė-Saviščėvienė, Šemetų genealogija XV–XVI amžiuje, *Lietuvos istorijos studijos*, t. 14, Vilnius, 2004, p. 31–49.

¹⁰ N. Asadauskienė, „LDK diduomenės genealoginės sampratos atsiradimas“, *Istorija*, t. 35, Vilnius, 1997, p. 78–88.

¹¹ R. Petrauskas, *Lietuvos diduomenė XIV a. pabaigoje–XV a. Sudėtis – struktūra – valdžia*, Vilnius, 2003.

¹² K. Gudmantas, „Žemaičių bajoro įrašai Martyno Bielskio *Viso pasaulio kronikoje*“, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kalbos, kultūros ir raštijos tradicijos*, Vilnius, 2009, p. 28–45.

1 pav. Šveikauskų genealoginis medis

ir skirtumais¹³. Pažymėtini Jono Drungilo darbai apie lenkų kilmės bajorų etnosocialinį mobilumą. Šių tyrimų kontekste analizuojami Žemaitijoje įsikūrusių iš Lenkijos atvykusių žemesnio rango kilmingųjų, ypač Gruževskių, genealoginė savimonė¹⁴.

LDK kilmingųjų vizualinių genealogijos šaltinių atrasta ir tyrinėta nedaug. Didžioji jų dalis – tai genealoginės schemos (neretai juodraštiniai variantai), o išlikę genealoginiai medžiai sudaro itin mažą šių šaltinių dalį. Šiame straipsnyje pirmą kartą publikuojamas ir analizuojamas Šveikauškų giminės (variantai šaltiniuose: Szwijkowski, Szwejkowski, Szwejkowski, Szwykowski), kurių pradininku LDK laikomas Vitebsko pakamaris Kasparas Šveikauskas, genealoginis medis (1 pav.)¹⁵. Turint ribotą šaltinių skaičių tyrimo temai atskleisti, lyginamajai analizei bus pasitelkiami ir vėlesni šaltiniai. Publikuojamas genealoginis medis – istoriografijoje beveik netyrinėtos Šveikauškų giminės genealoginės savimonės atspindys. Šis šaltinis paskatino pažvelgti į žemesnio rango kilmingųjų giminės genealogiją ir jų statusą visuomenėje.

Šveikauškų giminė ir jų genealoginio medžio datavimo problema

Šveikauškų giminė. Žinios apie Šveikauškų giminę istoriografijoje negausios. Alberto Vijūko-Kojalavičiaus herbyne aprašoma trumpa šios giminės istorija. Teigiama, kad Šveikauškai, naudoję *Ogono* herbą, į LDK atvyko iš Podolės. Mikalojus Šveikauskas turėjo sūnų Lenartą,ėjusį Haličo pataurininkio pareigas. Pastarasis turėjęs tris sūnus: Joną, Kasparą ir Stanislovą. Būtent Kasparas Šveikauskas, atvykęs į LDK, vedė nežinomo vardo Fronckievičiūtę (orig. Fronckiewiczówna), su ja susilaukė trijų sūnų: Jono, Dovydo ir Kasparo. Pasak Alberto Vijūko-Kojalavičiaus, Jonas turėjo du sūnus: Stanislovą ir Tobiją. Pastaraisiais herbyne baigiama nuosekli Šveikauškų genealogija, nes toliau autorius pateikia informaciją tik dar apie du Šveikauškų giminės atstovus, t. y. Samuelį ir nežinomo vardo Šveikauškus, atitinkamai nurodydamas jų pareigybes: Naugarduko vėliavininkas ir Vitebsko pakamaris, tačiau nenurodo jų giminytės laipsnio tarpusavyje ir su kitais Šveikauškų atstovais¹⁶. Kasparas Niesieckis

¹³ A. Railaitė, „Jonas Skarulskis ir jo ryšiai su Kantakuzenais: Kauno maršalaičio vestuvių epitalmio tyrimas“, *Istorijos šaltinių tyrimai*, t. 3, sudarė D. Antanavičius, Vilnius, 2011, p. 153–166.

¹⁴ J. Drungilas, „Etnosocialinis mobilumas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje: Gruževskių giminės pavyzdys (XVI a. antroji pusė–XVIII a. pradžia)“, *Lietuvos istorijos metraštis. 2004 metai. 2*, Vilnius, 2005, p. 53–78; J. Drungilas, „Adaptacija i integracija pierwszego pokolenia szlachty polskiej osiedlającej się na Żmudzi (II połowa XVI–początek XVII wieku)“, *Europa Orientalis. Studia z dziejów Europy wschodniej i państw Bałtyckich*, Toruń, 2009, p. 255–277.

¹⁵ Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyrius, f. 21–1926. Šaltinio datavimo problema bus atskleista kitame skyrelyje.

¹⁶ W. Kojalowicz Wijuk, *Herbarz rycerstwa W. X. Litewskiego tak zwany Compendium czyli o klejnotach albo herbach których familie stanu rycerskiego w prowincyach Wielkiego Xięstwa Litewskiego zażywają*, Kraków, 1897, p. 192.

iš esmės pakartoja minėtą Šveikauškų genealogiją nuo Mikalojaus Šveikausko iki Samuelio ir Tobijo, tačiau papildo Alberto Vijūko-Kojalavičiaus trumpą šios giminės aprašymą ir pateikia naujų žinių (2 pav.). Kasparas Niesieckis, remdamasis Andriumi Volanu, teigia, kad trys į LDK atvykusio Kasparo Šveikausko sūnūs – Jonas, Dovydas ir Kasparas – 1564 m. dalyvavo mūšyje su Maskva ties Ula. Pažymima, kad Jonas Šveikauskas, Samuelio ir Tobijo tėvas, buvo karaliaus sekretorius, o Aleksandro Šveikausko dukra ir Naugarduko vėliavininko dukterėčia Teodora buvo ištekėjusi už LDK referendoriaus Stepono Šlizieniaus. Kasparo Niesieckio vėliau išleistame ir Jano Bobrowicziaus papildytame herbyne duomenys apie Šveikauškų giminę pateikiami net iki XVIII a. antrosios pusės, tačiau jie yra fragmentiški ir nesusieti vieni su kitais. Vis dėlto matyti, kad būtent XVIII a. antrojoje pusėje Šveikauškai užėmė gana svarbias Ukmergės ir Smolensko įždininko, Ukmergės pavieta maršalo ir kitas pareigybes¹⁷.

Nors Marzena Liedke, remdamasi Šveikauškų protėvių antroponimais, daro prielaidą apie šios giminės katalikiškas ištakas, tačiau paprastai Šveikauškai minimi kaip aktyvūs kalvinizmo propaguotojai (ypač nuo XVII a. pradžios)¹⁸. Šveikauškų atstovai užsiėmė filantropine veikla, nukreipta savos konfesijos stiprinimo linkme. XVI a. pabaigoje Jonas Šveikauskas minimas tarp Jono Hlebavičiaus, Jono Abramavičiaus, Mikalojaus Manvydo Dorohostaiskio, Andriaus Rimšos, Jono Šemetos, Mikalojaus Naruševičiaus, skyrusių lėšų Andriaus Volano veikalams išleisti. Tokį dosnumą skatino ne vien raštingo ir išsimokslinusio asmens vertės samprata. Nuo XVI a. šeštojo dešimtmečio reformacija paskatino knygų plitimą, aktyvesnį ir įvairesnį santykį su kultūros veikla, „[...] reformacijos vadovų intensyviai kurtas spaustuvių steigėjo, knygų mecenato, mokslus vertinančio asmens įvaizdis tapo to meto didiko prestižo ženklu, ir tai veikė daugelį bajorų: iš evangelikų didikų sluoksnio knyga „leidosi žemyn“ į bajorijos, vidutinės ir net neturtingosios, sluoksnį.“¹⁹

Šveikauškų giminės atstovai aktyviai dalyvavo įvairioje sinodo veikloje, pavyzdžiui, sprendžiant katechezės klausimus ar rūpinantis mirusio bendratikio biblioteka²⁰. 1616 m. Dovydas Šveikauskas buvo išrinktas sinodo direktoriumi, o jo brolis Jonas šias pareigas ėjo net keturis kartus (1623 m., 1631 m., 1633 m. ir 1635 m.)²¹, nors Kazimierz

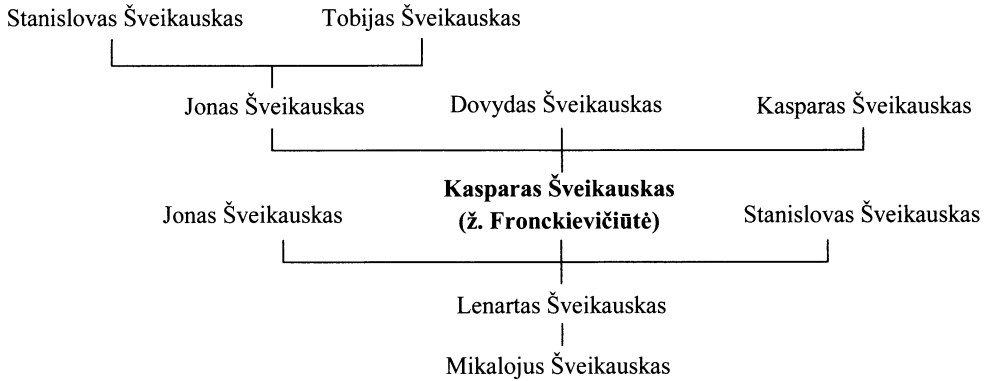
¹⁷ K. Niesiecki, *Herbarz Polski*, t. 8, Lipsk, 1841, p. 637–638.

¹⁸ M. Liedke, „Szlachta ruska Wielkiego Księstwa Litewskiego a reformacja. Część II: przyczyny przyjmowania nowych wyznań, aktywność reformacyjna oraz motywy porzucania konfesji protestanckich“, *Białoruskie Zeszyty Historyczne*, nr. 19, Białystok, 2010, p. 70–71.

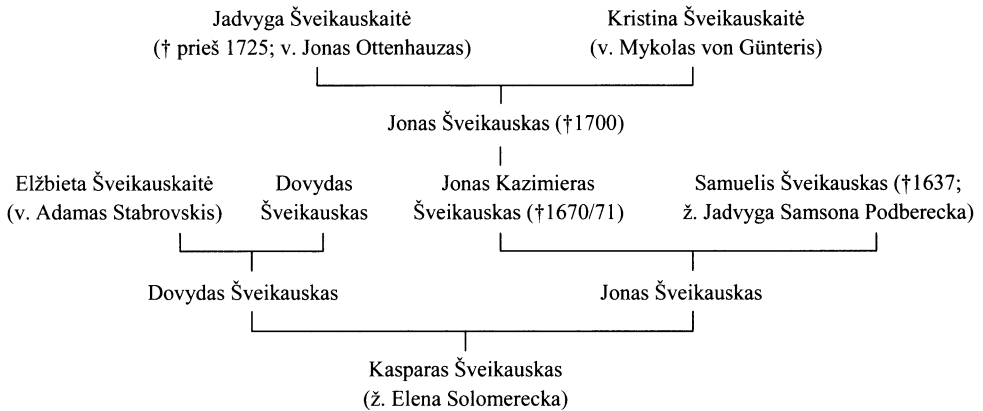
¹⁹ I. Lukšaitė, *Reformacija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Mažojoje Lietuvoje. XVI a. trečias dešimtmetis–XVII a. pirmas dešimtmetis*, Vilnius, 1999, p. 564, 573.

²⁰ *Akta synodów prowincjonalnych Jednoty Litewskiej 1611–1625*, Wilno, 1915, p. 32, 51, 90.

²¹ *Spis synodów i sesji prowincjonalnych Jednoty Litewskiej. 1611–1913*, Wilno, 1913, p. 1–2; M. Liedke, „Szlacheckie rody z Korony w działaniach na rzecz ewangelicko-reformowanej Jednoty Litewskiej w XVII wieku“, *Nad społeczeństwem staropolskim. Kultura, instytucje, gospodarka w XVI–XVIII stuleciu*, t. 1, Białystok, 2007, p. 393.

2 pav. Šveikauskų genealogija pagal Albertą Vijūką-Kojelavičių ir Kasparą Niesieckį

3 pav. Šveikauskų genealogija pagal Kazimierzą Bemą

Bemas šį skaičių padidina iki penkių²². 1655 m. vykusiame sinodo suvažiavime Kristupas Šveikauskas ėjo raštininko pareigas²³. K. Bemas pateikia įvairesnės informacijos apie Šveikauskų giminę. Manoma, kad XVII a. pirmajame ketvirtyje Šveikauskai pastatė kalvinų maldos namus Kondrotiškėse (Ašmenos paviete)²⁴, Zarojuje (Naugarduko

²² K. Bem, „Zbór w Ostaszynie: Szwykowscy, Ottenhauzowie i Grabowscy oraz liczne reformowane dygresje“, *Jednota – pismo religijno-społeczne*, nr. 3–4, Warszawa, 2007, p. 11.

²³ *Spis synodów*, p. 3.

²⁴ XVI a. pabaigoje valdą Kondrotiškėse Kasparui Kasparaičiui Šveikauskui kaip kraity atnešė jo žmona, Ašmenos pavieto maršalo Stepono Leonaičio Roskio dukra Kotryna, žr. Г. М. Брэггер, „Невядомыя кальвінскія зборы XVI–XVII стст. у Вялікім Княстве Літоўскім“, *Памяць стагоддзяў на карце айчыны*, Мінск, 2007, p. 269.

paviete) ir Astašine (Naugarduko paviete, maldos namai pastatyti iki 1637 m.). Jonas Šveikaskas, kaip ir jo tėvas, dalyvavo valstybės politiniame gyvenime ir rūpinosi savo giminės statuso visuomenėje išlaikymu ir kėlimu. 1613 m. ir 1623 m. buvo pasiuntinys į Abiejų Tautų Respublikos seimą. Jono Šveikausko sūnėnas Samuelis Kazimieras ėjo Ukmergės taurininko pareigas, o dukterėčia Elžbieta ištekėjo už Adomo Stabrovskio, kilusio iš kalvinų senatorių giminės. Kitaip, nei teigia A. Vijūkas-Kojalavičius ir K. Niesieckis, K. Bem, nenurodydamas anksčiau minėtų Jono Šveikausko sūnų: Stanislovo ir Tobijo, rašo apie kitą Jono Šveikausko sūnų teigdamas, kad vyriausiasis Jono Šveikausko sūnus Naugarduko vėliavininkas Samuelis vedė Jadvygą Samsoną Podbereską ir 1635 m. vyko į seimą. Autoriaus nuomone, Samueliui Šveikaskui mirus jaunam ir palikus tik vieną dukterį, giminės viltys buvo sudėtos į Jono Šveikausko jauniausiąjį sūnų – Vitebsko pakamarių Joną Kazimierą Šveikaską (3 pav.). Pastarojo gyvenamuoju laikotarpiu protestantizmas susidūrė su stipriu kontrreformacijos iššūkiu, juo labiau kad perėjimas į katalikybę buvo greičiausias kelias pakilti karjeros laiptais. Vis dėlto Jonas Kazimieras Šveikaskas siekė, kad jo giminės atstovai nebūtų nublokšti kontrreformacijos bangos, ir nors jo sūnus Vitebsko pakamariis Jonas Šveikaskas buvo apvesdintas su katalike, tačiau šioje santuokoje gimę vaikai auklėti protestantizmo dvasia²⁵. Šveikaskai į katalikybę neperėjo iki XVIII a. pradžios, o šio šimtmečio pabaigoje jau fundavo katalikišką bažnyčią Bagaslaviškyje²⁶.

Baigiant Šveikaskų giminės istoriografinę analizę, šiame straipsnyje ypač svarbu atkreipti dėmesį į Raimondos Ragauskienės Kasparo Šveikausko veiklos ir šeimos ryšių tyrimą, atskleidžiantį šio kilmingojo svarbią vietą LDK kanclerio Mikalojaus Radvilos Rudojo klientelėje. Kasparo Šveikausko aukščiausia karjeros pakopa – Radvilos Rudojo Biržų vietininko pareigos (kaip einantis šias pareigas kilmingasis jau minimas 1561 m.), kurios vainikavo ligtolinį sėkmingą tarnavimą Radvilai. Apie ypatingą patrono ir kliento ryšį liudija Radvilos Rudojo pastangos iš Žygimanto Augusto gauti Kasparui Šveikaskui 40 valakų valdą kaip atlygį už pasižymėjimą Livonijos karo metu Ulos kautynėse. Ryšius, kuriuos stiprino ir bendros religinės pažiūros, su Biržų Radvilomis tęsė Kasparo Šveikausko pirmos bei antros kartos palikuonys. Svarbus ir Kasparo Šveikausko žmonos tapatybės nustatymo faktas. Reikšmingą įtaką tiek materialiniam, tiek visuomeniniam Kasparo Šveikausko statusui turėjo jo matrimonialiniai ryšiai, kadangi šis kilmingasis buvo vedęs Mariną Fronckievičiūtę – vieno artimiausio ilgamečio Radvilos kliento seserį.²⁷ Minėti klienteliniai ir matrimonialiniai ryšiai, be abejonės, tapo puikiu stimulu ir pagalba integruojantis į LDK kilmingųjų visuomenę.

²⁵ K. Bem, *op. cit.*, p. 11.

²⁶ M. Liedke, „Szlacheckie rody“, p. 70.

²⁷ R. Ragauskienė, *op. cit.*, p. 360–362.

Šveikauškų genealoginio medžio datavimo problema. Šveikauškų genealoginis medis Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriaus bibliografiniame įrašė datuojamas 1656 m. Tikėtina, kad toks datavimas grindžiamas vėliausia šaltinyje rasta data. Vis dėlto ši data kelia abejonių. Neturime detalios išnagrinėtos Šveikauškų giminės genealogijos, o tai sudaro keblumų datuojant analizuojamą šaltinį. Kai kurių Šveikauškų giminės atstovų paminėjimas genealoginiame medyje leidžia suabejoti datavimo tikslumu. Manytume, kad Šveikauškų genealoginis medis sudarytas XVIII a. pirmajame ketvirtyje. Taip teigti leidžia šaltinyje minimi vėliau nei XVII a. viduryje gyvenę Šveikauškai. Viena jų – šaltinyje ketvirtoje kartoje vaizduojama Aleksandra Šveikauškaitė, kuri, kaip nurodo genealoginio medžio sudarytojas, buvo Minsko vaivados Zenavičiaus žmona. Vienintelis žinomas Šveikauškaitė vedęs Zenavičius iš Minsko vaivadų buvo Kristupas, šias pareigas ėjęs 1709–1717 m.²⁸ Įdomu tai, kad vėlesnėje, t. y. penktoje kartoje, vaizduojama Oršos žemės teisėjo žmona Marijona Šveikauškaitė-Lonrska (orig. Marianna Szwykowska-Ląrska). Ji įvardijama kaip Vladislavo Šveikausko, 1656 m. paimto į nelaisvę Maskvoje, dukra. Taip pat pažymima, kad dabar ji yra paveldėtoja (orig. *teraz successorka*). Atsižvelgiant į šią aplinkybę ir tai, kad Marijona genealoginiame medyje vaizduojama kaip paskiausia giminės atstovė, priklausanti penktai kartai, galima būtų daryti prielaidą, kad ji yra šio Šveikauškų genealoginio medžio, galbūt sudaryto ir dėl teisinių-materialinių priežasčių, užsakovė. Tačiau, turint mintyje Vladislavo Šveikausko paėmimo į nelaisvę Maskvoje datą, kyla abejonių dėl jo ir Marijonos Šveikauškaitės, kaip tėvo ir dukters, ryšio patikimumo. Vis dėlto bene įdomiausia šiame medyje yra tai, kad kai kurie kuo vėliau gyvenę Šveikauškai genealoginiame medyje vaizduojami kuo žemiau, t. y. „nukeliami“ į senesnę praeitį. Pavyzdžiui, Jono Šveikausko dukra Jadvyga, ištekinta už Ottenauzo (orig. Ottenawz), vaizduojama trečioje giminės kartoje. Remiantis K. Bemo pateikta Šveikauškų genealogija, Jadvyga, kuri mirė prieš 1725 m., buvo Dorpato (Tartu) pakamario Jono Ottenhauzo (orig. Jan Ottenhauz) žmona. Nurodoma, kad Jadvyga buvo Jono Šveikausko, mirusio 1700 m., dukra. Tikėtina, kad Ottenauzas ir Ottenhauzas yra tas pats asmuo, tad genealoginio medžio trečioje kartoje pavaizduota Jadvyga – jau XVIII a. pirmajame ketvirtyje gyvenusių Šveikauškų atstovė. Anksčiau paminėtos kai kurių Šveikauškų biografinės detalės ir jų chronologija leidžia analizuojamą šaltinį datuoti XVIII a. pirmuoju ketvirčiu. Šveikauškai į katalikybę perėjo XVIII a. pradžioje, o šios giminės genealoginiame medyje daugiausiai vaizduojamų atstovų priklausymas protestantams (apie tai detaliau bus kalbama vėliau) šios prielaidos teisingumą tik sustiprina. Būtina atkreipti dėmesį ir į genealoginio medžio įrašus. Paleografiniu požiūriu, šie įrašai yra anachronizmas.

²⁸ J. Wolff, *Senatorowie i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego 1387–1795*, Kraków, 1885, p. 27.

Tikėtina, kad genealoginio medžio kūrėjas raidžių rašybą kopijavo nuo ankstyvesnio amžiaus rankraščio²⁹.

Galima teigti, kad Šveikaukai nesiekė parodyti buvus nuoseklų kraujo ryšį tarp giminės asmenų. Tai, kad Kasparas, kuris buvo vedęs Kotryną Roską, buvo į LDK atvykusio Kasparo Šveikausko sūnus – patvirtintas faktas³⁰. Vis dėlto nėra iki galo aišku, ar Jonas ir Dovydas buvo Kasparo Kasparaičio broliai, kaip teigia A. Vijūkas-Kojalavičius, K. Niesieckis ir Šveikauskų genealoginio medžio kūrėjas, ar jo sūnūs, kaip teigia K. Bemas. Tikslios Šveikauskų genealogijos nustatymas nėra šio straipsnio tikslas. Giminystės ryšių iškraipymas, nenuoseklumas, vėliau gyvenusių giminės narių „nukėlimas“ į praeitį ir rašto anachronizmai gerai atskleidžia Šveikauskų genealoginės savimonės ypatumus. Matyti, kad Šveikaukai perėmė vėlyvaisiais viduramžiais ir ankstyvaisiais naujaisiais laikais Europos kilmingųjų visuomenėje susiformavusį *senos* kilmės kultą. Negalėdami ar nesiryždami savo genealoginiame medyje pavaizduoti legendinių protėvių, atliko genealoginę rokiuotę su esamais giminės atstovais kai kuriuos iš jų „nukeldami“ į senesnę praeitį, t. y. į žemesnę genealoginio medžio vietą, nei šie asmenys turėtų būti vaizduojami. Svarbu pažymėti, kad šios rokiuotės dalyviai – aukštesni pagal rangą ar užimamas pareigybes asmenys, nei kiti Šveikauskų giminės nariai. Taip garbingesnes pareigas turintys atstovai tarsi „pradeda“ giminės istoriją.

Šveikauskų genealoginio medžio turinys ir ikonografija

LDK išlikę kilmingųjų vizualiniai genealogijos šaltiniai, palyginti su kitų Europos šalių kilmingųjų analogiškais šaltiniais, yra vėlyvi ir negausūs. Apie ypatingą genealoginių medžių kūrimo populiarumą ir sklaidą kitose Europos šalyse byloja Johanno Hennenbergerio (1560–1601) XVI a. sukurtų Prūsijos kilmingųjų net per keliasdešimt genealoginių medžių ir tiek pat itin puošnių genealoginių schemų rankraščių rinkinys³¹, 1627 m. išleistas Antonio Albizzio (1547–1626) veikalas *Principum christianorum stemmata*³², kuriame sudėti 46 Europos žymiausių dinastijų genealoginiai medžiai su aprašymais. Lenkijoje ir Lietuvoje ankstyviausias žinomas genealoginis medis 1506 m. buvo sukurtas Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero Jogailaičio šeimai³³ ir tik vėlesniais amžiais šis genealogijos demonstravimo būdas paplito tarp kilmingųjų.

²⁹ Remiuosi dr. Rūtos Čapaitės (Lietuvos istorijos institutas) konsultacija.

³⁰ A. Bonieckio teigimu, Ašmenos pakamario Adomo Steponaičio Roskio sesuo po jo mirties, nesant palikuonių, paveldėjo turtą. Ji buvo ištekejusi už Kasparo Kasparaičio Šveikausko, žr. A. Boniecki, *Poczet rodów w Wielkiem Księstwie Litewskiem w XV i XVI wieku*, Warszawa, 1885, p. 284.

³¹ Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu, sygn. Rps 73/IV.

³² A. Albizzi, *Principum christianorum stemmata*, Argentorati [Strasbūras], 1627.

³³ Joannes Łaski, *Commune incliti Poloniae regni privilegium constitutionum ed indultuum*, Cracoviae, 1506.

Genealoginiai medžiai, genealoginės schemos ir modifikuoti genealoginiai medžiai, arba kitaip genealoginės iliustracijos, paprastai puošiančios proginius spaudinius, sudaro vieną svarbiausių XVII–XVIII a. LDK kilmingųjų vizualinių šaltinių grupę. Kilmingiesiems įvairiomis progomis išleistuose spaudiniuose galima rasti žymiausių to meto raizytojų sukurtų frontispisų, kuriuose kartais būdavo manifestuojama vieno ar kito kilmingojo genealogija. Tačiau tai paprastai nėra tikrieji genealoginiai medžiai, turintys nusistovėjusią kanoninę formą. Jų kompozicija ne griežta, o atvirkščiai – jie yra kūrėjo fantazijos vaisius, kai genealoginio medžio forma ypatingai pakeičiama, o kartais ir visai išnyksta. Vis dėlto tokiuose frontispisuose atskleidžiama kilmingųjų genealogija turi tam tikrą genealoginio medžio ypatybę, t. y. svarbiausiųjų giminės atstovų vaizdavimą siekiant per genealogiją demonstruoti jos šlovę ir aspiracijas pabrėžti savo statusą kilmingųjų visuomenėje.

Šveikaukų genealoginis medis nepasižymi išskirtiniu ikonografiniu turtingumu. Jis nėra dekoruotas gausiais ir įmantriais barokinės puošybos elementais ir savo reprezentatyvumu neprilygsta Palubinskių (1675 m.)³⁴ ar juo labiau Radvilų (1699 m.³⁵, 1742 m.³⁶) ir Sapiegų (1731 m., 1733 m.)³⁷ genealoginiams medžiams, kuriuos galima laikyti ne tik giminės genealoginės savimonės atspindžiais, bet ir meno kūriniais. Vis dėlto Šveikaukų genealoginis medis, analizuojant iš vizualinės pusės, yra ikonografiškai turtingesnis net už tokios LDK magnatų giminės, kaip Sapiegos, ankstyvesnę genealoginį medį (1724 m.)³⁸. Pažymėtina, kad, kitaip nei minėtuose garsių LDK giminių genealoginiuose medžiuose, Šveikaukų genealoginiame medyje nėra legendinės dalies. Matyti, jog Šveikaukai pasirinko neįmantrų genealoginio medžio variantą, kuriame vaizduojami kamienas ir neschematiškos, natūralios formos, plikos medžio šakos, rodančios apskritimuose įrašytų asmenų giminystės ryšius. Vieninteliai šio analizuojamo genealoginio medžio puošybos elementai: lyg paveikslo rėmuose esanti minimali informacija apie vaizduojamos giminės protėvį Kasparą Šveikauką, medžio papėdėje gulinčio šarvus dėvinčio Kasparo Šveikausko

³⁴ Biblioteka narodowa, rankr., G. 2165; plg. Archiwum Główne Akt Dawnych, Zbiór Dokumentów Papierowych, nr. 2838. Genealoginis medis publikuotas: M. Kałamajska-Saeed, „Genealogia portretowa Sapiehów i jej twórcy“, *Sapiehowie epoki Kodnia i Krasieczyna*, Lublin, 2007.

³⁵ *Радзівілы. Альбом партрэтаў XVIII–XIX стагоддзяў. Icones Familiae Ducalis Radvilianae*, Мінск, 2010, p. 370. Albume 1699 m. ir 1742 m. Radvilų genealoginiai medžiai per klaidą sukeisti vietomis.

³⁶ Archiwum Państwowe w Krakowie, Archiwum Sanguszków, sygn. ASang teka 556/6. Genealoginis medis publikuotas, žr. A. Rachuba, J. Kiaupienė, Z. Kiaupa, *Historia Litwy. Dwugłos polsko-litewski*, Warszawa, 2008, p. 231.

³⁷ M. Kałamajska-Saeed, „Genealogia portretowa“, iliustracijos 2–2a.

³⁸ A. A. Misztolt, *Historia illustrissimae Domus Sapiehanae: ab origine et antiquitate sua genealogico syllabo per gloriosos heroum ejusdem ac connexarum familiarium progressus in praesens saeculum deducta*, Vilnae, 1724. Genealoginis medis publikuotas, žr. A. Rinkūnaitė, *Bibliotheca Sapiehana: Vilniaus universiteto bibliotekos rinkinys. Katalogas*, Vilnius, 2010, vidinė viršelio pusė.

figūra ir giminės turėtas herbas *Ogonas*. Šie minėti puošybos elementai yra puikios nuorodos, leidžiančios nagrinėti Šveikauskų genealoginės savimonės aspektus.

Romėniškosios kilmės legendos nesukūrę Šveikauskai kilmę pabrėžė genealoginiame medyje pavaizduodami giminės herbą *Ogoną* – simbolį, žymintį jų kilmingą statusą visuomenėje. Kartuše matyti puslankis ir strėlė. Virš kartušo pavaizduota karūnėlė, o virš jos – dvi į viršų iškeltos rankos atvirais delnais. Kilmingųjų genealoginiams medžiams, kurie nėra perkrauti gausia puošyba ir kitomis papildomomis detalėmis, būdinga būtent tokia kompozicija: vaizduojamas medis kartu su giminės herbu. Pavyzdžiui, tokią pat genealoginio medžio kompoziciją pasirinko kunigaikščiai Giedraičiai. Vis dėlto nors 1780 m. sudarytame jų giminės genealoginiame medyje, kompoziciškai sukonstruotame panašiai kaip ir Šveikauskų, negalima neatkreipti dėmesio į jame esančią legendinę dalį – Giedraičių kilmės iš Palemono bendražygio Juliano Dausprungo – bei į kunigaikštiška mantija ir kepure papuoštą šios giminės herbą – Hipocentaurą ir Rožės derinį³⁹. Visa tai rodo Giedraičių norą manifestuoti išskirtinę savo giminės padėtį visuomenėje.

Kitai nei teigia A. Vijūkas-Kojalavičius ir K. Niesieckis, Šveikauskai save kildina iš į Lietuvą atvykusio Mikalojaus Šveikausko vaikaičio ir Haličo pataurininkio Lenarto Šveikausko sūnaus Kasparo. Vadinas, giminės genealoginėje savimonėje kaip giminės pradininkas užfiksuotas tik trečios Šveikauskų kartos atstovas, davęs pradžią giminės genealogijai būtent Lietuvoje. Galima daryti prielaidą, kad šitaip Šveikauskai norėjo akcentuoti savo priklausymą LDK bajorų visuomenei ir jau įvykusią integraciją. Šiame genealoginiame medyje aprašytos penkios Šveikauskų giminės kartos, iš viso 39 asmenys (iš jų – 15 moterų). Minima, kad Vitebsko pakamaris iš Švijkovos Podolėje atvyko į LDK 1543 m. ir čia vedė Fronkievičiūtę. Genealoginiame medyje Šveikauskai, be Fronkievičių, giminytės ryšiais susiję su Roskių, Solomereckių, Stabrovskių, Podbereskių, Glembskių, Šemetų, Valavičių, Ottenauzų, Maskievičių, Janiševskių, Šlizių, Zenavičių, Kozlovų ir Lonrskių giminėmis. Detaliausiai pavaizduota iš Kasparo Šveikausko jauniausiojo sūnaus Kasparo kilusi giminės šaka. Šioje linijoje aprašoma nuo keturių iki penkių Šveikauskų kartų. Jono ir Dovydo linijose vaizduojamos giminės šakos apima keturias kartas.

Turint galvoje tai, kad Šveikauskai buvo aktyvūs protestantizmo rėmėjai ir propaguotojai, nestebina faktas, kad jie matrimonialiniais ryšiais dažniausiai jungdavosi su protestantiškų giminių atstovais. XVI a. antrojoje pusėje Ašmenos maršalas Steponas Leonaitis Roskis Dobrovlianuose (Ašmenos paviete) senoje cerkvėje įkūrė kalvinų maldos namus. Jo dukra Kotryna Roska buvo Kasparo Kasparaičio Šveikausko žmona⁴⁰. 1614 m. Piarnu kaštelionas Petras Stabrovskis buvo paskirtas

³⁹ Už šio šaltinio kopiją dėkoju habil. dr. Aldonai Prašmantaitei. Originalas saugomas Žemaičių muziejuje „Alka“ Telšiuose.

⁴⁰ Г. М. Брәгер, *op. cit.*, p. 268.

sinodo globėju⁴¹, 1624 m. vykusiame sinode Jonas Fronckievičius Radziminskis ėjo direktoriaus pareigas⁴², o 1641 m. šios pareigos priklausė Mstislavlio vaivadaui Samueliui Zenavičiui⁴³. Tarp sinodo veikloje dalyvaujančių minimi ir Šemetų, Podbereskių giminių atstovai⁴⁴. Kristupas Zenavičius fundavo evangelikų reformatų maldos namus Smurgainyse (Ašmenos paviete) ir apie 1611 m. Glybokuose (Ašmenos paviete), 1624 m. ir 1625 m. sinodo aktuose minimas Fronckievičius Radziminskis kaip Kascianevo (Lydos paviete) maldos namų globėjas (tikriausiai ir fundatorius), Fronckievičius taip pat fundavo koplyčią Nesutyčiuose (Naugarduko paviete), 1638 m. Darata Podbereska buvo Kažan Garadoko (Naugarduko paviete) ir savo žento Vladislavo Manvydo Dorohostaiskio valdose maldos namų fundatore⁴⁵. Rūpinantis vaikų vedybomis su protestantais, buvo formuojamas glaudus ne tik giminystės ryšiais, bet ir bendra konfesija pagrįstas kilmingųjų ratas, kuris galėjo būti tiek giminės, tiek religijos stiprinimo garantas. Tokiais glaudžiais ryšiais susijusių kilmingųjų rate esančių Šveikauškų genealoginė savimonė neabejotinai buvo formuojama atsižvelgiant į jų išpažįstą religiją. Taigi galime kalbėti apie Šveikauškų protestantišką genealoginę savimonę – savęs suvokimą kaip priklausymą ne tik tam tikrai giminei, bet ir konkrečios konfesijos atstovų grupei.

Moteris Šveikauškų genealoginėje savimonėje

Šveikauškų genealoginiame medyje, tad ir jų genealoginėje savimonėje moteris užėmė itin svarbią vietą. Tą rodo palyginti didelis minimų moterų skaičius – 15 iš 39. Moterys ne tik išvardijamos, bet dažniausiai paminimos ir jų iš vyrų ar tėvų perimti „titulai“. Tai buvo XV a. pabaigoje LDK vykusio pareigybės „sutitulinimo“ proceso ir diduomenės savimonės pokyčių padarinys⁴⁶. Jei giminės atstovas turėjo ne vieną žmoną, paminimos visos. Kaip pavyzdį galima pateikti Kasparą Kasparaitį Šveikaušką, turėjusį dvi žmonas: Kotryną Roską ir kunigaikštę Eleną Solomerecką. Analogiškai genealoginiame medyje išvardijami visi moterų turėti vyrai, kaip, pavyzdžiui, Kasparo Šveikausko duktė Kotryna, kuri iš pradžių buvo ištekėjusi už Šemetų, o vėliau už Valavičių giminės atstovo. Moters reikšmė šios giminės genealoginėje savimonėje gali būti siejama su jos svarba vedybų keliu išplečiant giminės visuomeninių ir

⁴¹ *Akta synodów*, p. 22.

⁴² Ten pat, p. 49.

⁴³ *Spis synodów*, p. 3.

⁴⁴ *Akta synodów*, p. 6–7, 64, 83.

⁴⁵ Л. С. Иванова, „Рэфармацыйныя зборы ў Беларусі. Другая палова XVI–XVII ст.“, *Памяць стагоддзяў на карце айчыны*, Мінск, 2007, p. 276, 281, 283, 286, 290; H. Lulewicz, „Podbereski (Samson Podbereski) Jerzy“, *Polski słownik biograficzny*, t. 27/1, zeszyt 112, Wrocław etc., 1982, p. 68.

⁴⁶ R. Petrauskas, „Titulas ir valdžia: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų savimonės pokyčiai XVI amžiaus pirmoje pusėje“, *Pirmasis Lietuvos Statutas ir epocha*, sudarė I. Valikonytė ir L. Stepona-čienė, Vilnius, 2005, p. 35–46.

konfesinių ryšių tinklą, užmezgant glaudžius santykius su kitomis LDK aukštesnę padėtį turinčiomis giminėmis. Ypač toks visuomeninio statuso užsitikrinimo būdas svarbus į LDK atvykusiai smulkiosios bajorijos giminei. Sprendžiant, kad ir iš Kasparo Šveikausko matrinomialinių ryšių su ilgamečio Mikalojaus Radvilos Rudojo kliento seserimi, jau minėta, Marina Fronckievičiūte,⁴⁷ toks statuso kėlimo būdas buvo sėkmingai išnaudotas. Ši integracijos galimybė nebuvo būdinga tik Šveikauskų giminei. Ji tapo plačiu visuomenę apimančiu reiškiniu, kuriame dalyvavo skirtingų tautybių giminės. Kaip analogiškus Šveikauskams atvejus galima paminėti lenkų smulkiosios bajorijos atvykimą į LDK nuo XVI a. vidurio⁴⁸. Platus matrinomialinių ryšių tinklas sąlygojo aktyvesnę ir ekspansyvesnę iš Podolės atvykusios giminės integraciją LDK bajorų visuomenėje. Tokios prielaidos realumą patvirtina ne tik jau anksčiau minėtas Šveikauskų – kaip protestantiškos giminės – modelio formavimas, bet ir matrinomialinių ryšių užmezgimui pasirinktų giminių visuomeninis statusas ir pareigybių įvairovė (Vitebsko pastalininkis, Oršos žemės teismo teisėjas, Minsko pilies teismo raštininkas, Piarnu pakamaris ir kt.). Pažymėtina, kad žemesnio rango kilmingųjų giminės, į LDK atvykusios tik XVI a. viduryje, atstovai tuokėsi ir su gana aukšto rango kilmingaisiais, t. y. su kunigaikštyte Elena Solomerecka, Minsko vaivada Kristupu Zenavičiumi. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad analizuojamame genealoginiame medyje surašytos ne tiek Šveikauskų vyriškosios linijos atstovų pareigybės, o būtent moterų, t. y. Šveikauskų dukterų „titulai“ – jų vyrų pareigybės. Išskyrus Vitebsko pakamarius – tėvą ir sūnų – Kasparus Šveikauskus, Pultusko kanauninką kunigą Šveikauską ir Vilniaus teisėją Samuelį Šveikauską, kitų šios giminės vyriškosios linijos atstovų minimas tik gimimo pirmaeiliskumas – pažymima, kuris šeimoje vyriausias, vidurinis ar jauniausias sūnus. Dukterų pirmaeiliskumas nėra akcentuojamas. Toks pirmaeiliskumas susijęs su palikimo klausimais ir šeimos svarbiausiojo nario išskyrimu. Išimtis taikoma tik Kasparo Šveikausko ir jo žmonos Roskos dukrai Sofijai, po kurios įvardijama, kad gimė vyriausias Kasparo sūnus Kristupas Šveikauskas. Greta įrašoma, kad pastarasis kartu su savo žmona Judita Podbereska išbrauktas iš motinos Roskos testamento *A testamentem od dobr Marcierzynskich Roskich z Zono iego Iuditą Podbereską oddalony*.

Šveikauskų genealoginio medžio aliuzija į Jesės medį

Labiausiai Šveikauskų genealoginį medį iš kitų LDK kilmingųjų genealoginių medžių išskiria medžio papėdėje gulinčio, alkūne ant pagalvėlės pasirėmusio, pusiau sulenktomis kojomis šarvus dėvinčio vyro, vaizduojančio giminės pradininką Kasparą Šveikauską, figūra. Turimi šaltiniai leidžia teigti, jog, be Šveikauskų, tik dar dvi – Palubinskių ir Sapiegų – LDK kilmingųjų giminės savo genealoginiuose medžiuose (atitinkamai 1675 m. ir 1731 m., 1733 m.) pavaizdavo gulinčius vyrus, t. y. atitinkamai

⁴⁷ R. Ragauskienė, *op. cit.*, p. 362.

⁴⁸ J. Drungilas, „Etnosocialinis“, p. 53–78; J. Drungilas, „Adaptacija“, p. 255–277.

„romėnus“ Palemoną ir Prosperą Cezarinį, iš kurių išauga medžiai, simbolizuojantys tų giminių pradininkus ir genealogiją. Tokio pobūdžio figūros vaizduojamos pagal biblinę tradiciją ir turi aliuzijų su Jesės medžiu. Jesės medis – tai kilmingųjų genealoginio medžio biblinė genezė, siekianti XII a. vidurį, kuomet Sen Deni ir Šartro katedrose Prancūzijoje pirmą kartą vitražuose išsamiai pavaizduoti šie medžiai – Kristaus kilmė iš Jesės per jo sūnų karalių Dovydą ir Švč. Mergelę Mariją⁴⁹. Ilgainiui Jesės medis buvo vaizduojamas ne tik bažnyčių vitražuose, bet ir bažnyčių interjeruose (altorių paveiksluose, skliautuotų lubų freskose⁵⁰), ir eksterjeruose⁵¹, rankraščių⁵² ir spaudinių ikonografijoje⁵³. Tai ypač puošnios Jėzaus genealogijos iliustracijos, kuriose, išskyrus tradiciškai nusistovėjusį kilmės linijos demonstravimą iš gulinčio (retkarčiais sėdinčio) Jesės, figūrų vaizdavimas, medžių šakų kompozicija ir dekoratyviniai elementai buvo labai individualūs, priklausantys nuo autoriaus sumanymo ir fantazijos. Neretai Jesės medyje asmenys vaizduojami sėdintys, grojantys liutnia, vargonais ir kt. muzikos instrumentais, skaitantys (ar tik laikantys knygą) ir rašantys⁵⁴. Jų apranga varijavo nuo paprastų, eilinių žmonių neišsiskiriančių apdarų iki karališkų aprangos detalių, tokių, kaip šermuonėlių mantijos, o galvos apdangalai – nuo rytietišκών turbanų iki karališkų karūnų (arba vaizduoti tiesiog su aureolėmis). Kristaus protėviai dažnai demonstruoti rankose laikantys skeptrus. Jesės medžiai puošti angelais, fantastinėmis būtybėmis, gyvūnais, augalais, geometrinėmis ir architektūros detalėmis⁵⁵, vėlesniais amžiais – ir interjero elementais⁵⁶. Nepaprastai įdomių ir ypač kruopščiai sukurtų Jesės medžio

⁴⁹ G. B. Ladner, „Medieval and Modern Understanding of Symbolism: a Comparison“, *Speculum*, t. 54, nr. 2, 1979, p. 250. Ankstyviausią žinomą Jesės medžio atvaizdą galima rasti Čekijos nacionalinėje bibliotekoje saugomame 1086 m. parašytame *Výšehrad Codex*, tačiau jame esantis Jesės medis nuo vėliau pasirodysiančių Sen Deni ir Šartro katedrose Jesės medžių skiriasi kompozicija ir turiniu, žr. J. A. Hayes Williams, „The Earliest Dated Tree of Jesse Image: Thematically reconsidered“, *Athanos*, t. 18, 2000, p. 17–23.

⁵⁰ Il soffitto affrescato ha fiori e l'albero di Jesse, cioè l'albero genealogico del Cristo, *Carinzia. Maria Saal*, 2008, prieiga per internetą: <<http://atrieste.eu/Forum3/viewtopic.php?f=50&t=3033>> [žiūrėta 2011 m. kovo 3 d.]

⁵¹ M. Bouquet, „Family Trees and Their Affinities: The Visual Imperative of the Genealogical Diagram“, *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, t. 2, nr. 1, 1996, p. 50.

⁵² Albero di Jesse, *L'arte delle Miniature*, 2008–2011, prieiga per internetą: <http://www.settemuse.it/arte_bio_M/miniature_2.htm> [žiūrėta 2011 m. kovo 3 d.]

⁵³ L'Albero di Jesse, da Libro d'Ore, Sec. XIV, Ed. R. 641, *Bibl. Riccardiana, Firenze (B/N)*, Dall'infanzia di Maria a quella di Cristo, prieiga per internetą: <http://www.stpauls.it/madre03/0103md/0103md16.htm> [žiūrėta 2011 m. kovo 3 d.]

⁵⁴ The Ingeborg Psalter (1200 m.), *Retour au Nouveau Testament » -Mat-01,01-Genealogy, Tree, Arbre*, prieiga per internetą: <http://www.artbible.net/3JC/-Mat-01,01-Genealogy,Tree,Arbre/slides/13%20CHANTILLY%20INGEBORG%20PSALTER.html> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]; Tree of Jesse 'The Grandisson Psalter', – 1275 m., *The British Library*, Additional MS 21926, f. 25v, prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/other/011add000021926u00025v00.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]

⁵⁵ *Retour au Nouveau Testament » -Mat-01,01-Genealogy, Tree, Arbre*, 2008, prieiga per internetą: <<http://www.artbible.net/3JC/-Mat-01,01-Genealogy,Tree,Arbre/index.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]

⁵⁶ Arbre de Jessé, *Guiard des Moulins, Bible historique, XVe siècle, ms BNF*, prieiga per internetą: <<http://vitriol.over-blog.com/article-34070924.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 3 d.]

pavyzdžių galima pamatyti XIII a. pradžios ir XIII a. antrosios pusės biblijose⁵⁷. XIII a. vidurio evangelijų⁵⁸, XIII a. pabaigos–XIV a. pradžios psalmynuose⁵⁹ ir XIV a. vidurio traktatų⁶⁰ rankraščiuose esančiose inicialinėse raidėse.

Jesės medis tapo kilmingųjų genealoginių medžių, neretai atkartojančių Jesės medžiui būdingą kompoziciją, prototipu. Kartais viename genealoginiame medyje, atspindinčiame kilmingojo genealogiją, vaizduojami daugiau nei vienas Jesės figūros tipo gulintis giminės protėvis. Pavyzdžiui, kilmingųjų iš Zalcburgo Tiorcingerių genealoginiame medyje vaizduojamos keturios tokios figūros: visos giminės ir trijų giminės šakų pradininkai⁶¹. Įdomu, kad, pavyzdžiui, vengrų smulkiosios bajorijos genealoginiuose medžiuose toks giminės protėvio vaizdavimo būdas, kuris buvo elito prerogatyva, prigijo tik nuo XVIII a. pabaigos⁶². Matome, kad šis giminės pradininko vaizdavimo principas LDK, nors nedažnas, bet irgi buvo būdingas visuomenės elitui priklausančioms giminėms. Savo genealoginiame medyje pritaikydami per gulintį vyrą – giminės pirmtaką išreikštą aliuziją į biblinę tradiciją, Šveikaukai demonstravo siekį lygiuotis su LDK elitui priklausančiomis kilmingųjų giminėmis.

Lyginant Sapiegų, Palubinskių ir Šveikaukų genealoginiuose medžiuose vaizduojamus gulinčius vyrus – giminės pradininkus, į akis krinta jų dėvimos aprangos skirtumai. Šveikaukų protėvis Kasparas Šveikaukas vaizduojamas su visą kūną dengiančiais šarvais ir LDK kilmingųjų dėvėtu galvos apdangalu. Palubinskių

⁵⁷ Historiated Initial With A Tree of Jesse, In A Bible, –1220 m., *The British Library*, Royal MS 1 C.i, f. 231r., prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/roymanuocoll/h/011roy000001c01u00231000.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]; Historiated Initials With A Tree of Jesse, ‘The Bible of Robert De Bello’, – 1235 m., *The British Library*, Burney MS 3, f. 402r., prieiga per internetą: <http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/burnmanuocoll/h/011bur000000003u00402000.html> [žiūrėta 2011 m. vasario 10 d.]; Jesse Tree, The Bible of William of evon, – 1265 m., *The British Library*, Royal MS 1 D.i, f. 431v., prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/roymanuocoll/j/011roy000001d01u00431v00.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]

⁵⁸ Historiated Initial With Tree of Jesse, A Glossed Gospels, – 1250 m., *The British Library*, Royal MS 3 E.viii, f. 1v., prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/roymanuocoll/h/011roy000003e08u00001v00.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]

⁵⁹ Psalm 1, in the Huth Psalter, – 1280 m., *The British Library*, Additional MS 38116, f. 14v, prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/other/011add000038116u00014v00.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]; Psalm 1, in the St. – Omer Psalter, – 1330 m., *The British Library*, Yates Thompson MS 14, f. 7r, prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/yatethommanuocoll/p/011ytz000000014u00007000.html>> [žiūrėta 2011 m. kovo 2 d.]

⁶⁰ Historiated Initial With Tree of Jesse, A Volume of Miscellaneous Treatises, – 1350 m., *The British Library*, Harley MS 3766, f. 37v, prieiga per internetą: <<http://www.bl.uk/onlinegallery/onlineex/illmanus/harmanuocoll/h/largeimage76236.html>> [žiūrėta 2011 m. vasario 10 d.]

⁶¹ Törzingerische Stammens Ablaß, oder Genealogische Tabell von Albeck, dem Ersten Hautb Stammen Vater, biß auf HENRICUM den 12ten seinen Nachkomlingen, *Sammlung zur Genealogie des Bayrischen Adels, in Alphabetical Ordnung*, Freising, 1724, s. 251, *Bayerische Staatsbibliothek*, Cgm 229027, prieiga per internetą: <http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/ausgaben/thumbailseite.html> [žiūrėta 2010 m. gruodžio 19 d.]. Pastaba: bibliografiniame apraše, šis šaltinis datuojamas 1740 m.

⁶² G. Galavics, „Baroque Family Trees and genealogies“, *The New Hungarian Quarterly*, t. 30, nr. 113, Budapest, 1989, p. 190.

legendinio protėvio Palemono ir Sapiėgų legendinio protėvio Prospero Cezarinio apranga kitokia. Ji labiau orientuota į antikinį stilių, juk pastarieji genealoginiai medžiai demonstravo giminių kilmę iš romėnų. Tuo tarpu Šveikaukai pasirinko savo meto kilmingųjų luomo atstovo vaizdavimo būdą. Galvos apdangalas turėjo būti ženklas, nurodantis jį dėvinčio asmens priklausymą aukštesnį visuomeninį statusą turintiems kilmingiesiems, o šarvai – kilmingųjų karinę veiklą.

Šveikaukų genealoginiame medyje vaizduojamo šarvus dėvinčio giminės pradininko Kasparo Šveikauko figūra – religijos ir karybos aspektų samplaika, to meto visuomenėje vyravusių realijų atspindys. Religijos reikšmė LDK visuomenėje XVII a.–XVIII a. pradžioje, palyginti su krikščionybės pirmaisiais šimtmečiais Lietuvoje, augo ir apėmė vis platesnes visuomenės gyvenimo sritis. Šis laikotarpis LDK – taip pat karų su Maskva, Švedija ir kazokais laikai. Reikia turėti galvoje ir tai, jog vieni iš paskutiniųjų genealoginiame medyje vaizduojamų Šveikaukų giminės atstovų, t. y. Jono Šveikauko du sūnūs – Dovydas ir Vladislovas – atitinkamai 1654 m. ir 1656 m. buvo paimti į Maskvos nelaisvę. Maskvos nelaisvėje, genealoginio medžio kūrėjo teigimu, buvo ir šių dviejų Šveikaukų pusbrolis – Kristupo sūnus Kasparas Šveikaukas. Todėl galima manyti, kad šiuo LDK karinio ir politinio gyvenimo suirutės laikotarpiu tarp kilmingųjų klostėsi naujos karinės garbės reikšmės.

Iš genealoginio medžio teikiamos informacijos atsiskleidžiantys faktai leidžia tvirtinti, kad Šveikaukams buvo būdinga kompleksinė genealoginė savimonė, grindžiama keliais aspektais, t. y. *kalavijo ir verpstės, rango/pareigybinio, konfesinio ir militarinio*⁶³. Toks genealoginės savimonės rūšių kompleksas pabrėžiant kraujo ryšius, santuokas, giminės atstovų rangus ir pareigybes, bendrą konfesiją ir kt. buvo ypač svarbus faktorius Šveikaukų giminei deklaruojant ir skatinant vidinį solidarumą. Būtent ryškus solidarumo pasireiškimas galėjo užtikrinti giminės tęstinumą ir atverti naujas kilimo visuomenėje perspektyvas⁶⁴.

Išvados

1. Šveikaukų genealoginiame medyje vaizduojami daugiausiai protestantų konfesijai priklausę ir net XVIII a. pirmajame ketvirtyje gyvenę Šveikaukų atstovai. Minimas laikotarpis ženkliną Šveikaukų giminės perėjimą iš protestantizmo į katalikybę. Tai leido bibliografiniame įrašė esančią šaltinio datą tikslinti iš 1656 m. į XVIII a.

⁶³ LDK kilmingųjų vizualinių ir naratyvinių genealogijos šaltinių analizė parodė, kad ne visiems kilmingiesiems būdinga identiška genealoginė savimonė. Atliekami tyrimai leidžia išskirti devynis genealoginės savimonės aspektus. Paprastai kilmingųjų genealoginę savimonę tiksliausiai išreiškia daugiau nei vienu genealoginės savimonės aspektu grindžiamas genealoginės savimonės kompleksas. Išskirtiems genealoginės savimonės aspektams įvardyti parinkti sąlyginiai pavadinimai, nusakantys esminę to genealoginės savimonės aspekto ypatybę.

⁶⁴ J. Drungilas, „Etnosocialinis“, p. 60.

pirmąjį ketvirtį. Istoriografijos ir genealoginio medžio analizė atskleidžia Šveikauškų giminystės ryšių iškraipymą, t. y. aukštesnių pagal rangą ar užimamas pareigybes asmenų „nukėlimą“ į senesnę nei iš tikrųjų turėtų būti praeitį ir raidžių rašybos anachronizmus. Šie faktai liudija, kad Šveikauškų genealoginę savimonę veikė Europos kilmingųjų visuomenėje susiformavęs *senos* kilmės kultas.

2. Šveikauškų genealoginis medis – svarbus šaltinis Šveikauškų genealoginei savimonei pažinti. LDK politiniam elitui nepriklausančių kilmingųjų genealoginio medžio išsiskirianti ikonografija rodo ne tik kultūrinį ir istorinį sąmoningumą, bet ir giminės politinius bei socialinius siekius. Smulkiosios bajorijos atstovų Šveikauškų genealoginio medžio tyrimas atskleidė, kad jie perėmė europines genealogijos manifestavimo tendencijas, o kai kuriais genealoginės savimonės aspektais netgi išsiskyrė iš kitų LDK kilmingųjų genealogijų. LDK ir kitų Europos šalių kilmingųjų genealoginių medžių pavyzdžiai leidžia tvirtinti, kad gulinčio vyro – giminės protėvio vaizdavimo kompozicija, analogiška Jesės medžiui, būdinga visuomenės elitui priklausantiems atstovams. Savo protėvį Kasparą Šveikaušką kaip Jesę pavaizdavę Šveikauškai šitaip rodė ne tik biblinės tradicijos gerbimą giminėje, bet ir manifestavo siekį prilygti visuomenės elitui priklausančioms kilmingųjų giminėms.

3. Moteris Šveikauškų genealoginėje savimoneje užėmė ypač svarbią vietą. Šveikauškų giminėje vyrams atiteko giminės tęstinumo, konfesijos ir giminės statuso įtvirtinimo vaidmuo, o giminės moterų ištekimas už LDK žinomų giminių atstovų leido Šveikauškams integruotis LDK kilmingųjų visuomenėje vaizduojant tai per moterų „titulus“. Šveikauškų aktyvumas protestantiškoje politikoje atsispindi ir jų matrimonialiniuose ryšiuose, t. y. rūpinantis savo vaikų vedybomis su giliais protestantizmo tradicijas turinčių giminių atstovais. Vedybos, kurioms įtaką darė bendra konfesija, formavo glaudų kilmingųjų ratą – giminių ir religijos stiprinimo garantą.

4. Šveikauškų kompleksinė genealoginė savimonė, grindžiama kraujo ryšių (nors genealoginiame medyje jie nėra atspindėti nuosekliai), giminės vyriškosios ir moteriškosios linijos asmenų, giminės atstovų turimų rangų ir pareigybių bei bendros konfesijos svarba, lėmė atvykusios giminės solidarumą – jos tęstinumo, integravimosi į LDK visuomenę ir statuso kėlimo sąlygą.

GENEALOGICAL SELF-CONSCIOUSNESS OF THE ŠVEIKAUSKAS FAMILY

Agnė Railaitė

Summary

The article offers the first publication and analysis of the Šveikauskas (variations of the name in sources: Szwijkowski, Szweykowski, Szwejkowski, Szwykowski) family tree. Kasparas Šveikauskas, the Chamberlain of Vitebsk, is considered to be the first representative of the family in the GDL. The family tree presented in the article is a reflection of the genealogical self-consciousness of the Šveikauskas family which has hitherto received little attention in historiography. The source impelled to take a closer look at the genealogy of the lower-ranked nobles and their status in the society.

The Šveikauskas family tree stored at the Manuscript Department of Vrublevskis Library at the Lithuanian Academy of Sciences features mostly members of the family of Protestant confession and goes back as far as the first quarter of the 18th century. The abovementioned period marks the transition of the Šveikauskas family from Protestantism to Catholicism. This allowed the correction of the source date presented in the bibliographical record from 1656 to the first quarter of the 18th century. An inquiry into historiography and the Šveikauskas family tree revealed certain distortions in family relations. Their incoherence, “relocation” of some family members who were born later to the past and anachronisms in letter writing speak of the peculiarities of the Šveikauskases’ genealogical identity. It is obvious that the Šveikauskases were under the influence of the cult of the *old* origins which was gaining increasing popularity among the nobility in the late medieval – early modern Europe. Unable or hesitant of picturing their legendary ancestors in the family tree the Šveikauskases performed a genealogical castling with the present members of the family “relocating” some of them to the more remote past, i.e. to a lower position in the family tree than these people would normally occupy. It is noteworthy that the representatives of the Šveikauskas family subjected to the castling were of higher-status or held higher offices than other members of the family. Thus the more reputable members as if “start” the history of the family.

The feature that makes the Šveikauskas family tree stand out of the rest GDL noblemen’s family trees is the picture of a man in full armour lying under the tree with his elbow resting on a pillow and his knees bent representing the patriarch of the family – Kasparas Šveikauskas. The available sources allow the assumption that beside the Šveikauskases only two more noble families of the GDL, namely the Palubinskis and Sapiehas, depicted lying men (“Romans” Palemon and Prosperas Cezarinis respectively) representing the patriarchs and genealogy of the family and serving as the soil for the tree (their family trees were drawn in 1675 and 1731, 1733 respectively). The employment of such figures is based on the Biblical tradition and manifests allusions to the Tree of Jesse. The Tree of Jesse is a Biblical genesis of the noblemen’s family tree which dates back to the mid-12th century when on the

stained-glass windows of Saint-Denis and Chartres cathedrals the ancestors of Christ from Jesse through his son King David and Virgin Mary were in detail depicted for the first time. It is noteworthy that for instance in the family trees of the Hungarian minor nobility such method of ancestor representation, which was the prerogative of the elite, gained popularity only starting with the late 18th century. Apparently this technique of portrayal of the family's patriarch though not so common in the GDL was also characteristic of families representing the elite of the society. Peculiar family tree iconography of the nobles who were not part of the political elite of the GDL suggests both – cultural and historical consciousness and respect of Biblical traditions in the family and political as well as social aspirations of the Šveikauškas – their strive to equal families representing the elite of the society. An inquiry into the family tree of the representatives of the minor nobility revealed that the Šveikauškas family had adopted the European tendencies in genealogy manifestation and in some aspects of genealogical self-consciousness were even distinct from the genealogies of other noblemen of the GDL.

Wide network of matrimonial connections facilitated a more active and expansive integration of the family from Podolia into the noble society of the GDL. The assumption is supported not only by the employment of the Protestant model in the formation of the Šveikauškas family, but also by the social status and variety of functions (podstoli of Vitebsk, Orsha land court judge, Minsk castle court clerk, chamberlain of Pärnu, etc.) of the members of families chosen for matrimonial connections. It is noteworthy that representatives of the lower-ranked noble family which came to Lithuania only in the middle of the 16th century would get married to fairly high-ranked noblemen, e.g. Duchess Helena Solomerecka or the Voivode of Minsk Kristupas Zenavičius (Krzysztof Zienowicz). It should also be noted that the family tree under consideration for the most part features the incumbencies of the representatives of the female line of the Šveikauškas family, i.e. the “titles” of the daughters or rather their husbands instead of the more common ones of the male line of the family. It is obvious that women occupied an exceptional place in the genealogical self-consciousness of the Šveikauškas. Men of the Šveikauškas family were assigned the role of family succession, confession and consolidation of family status, whereas the marriage of family women to representatives of the renowned families of the GDL facilitated the integration of the Šveikauškas into the noble society of the country thus representing it through the “titles” of their daughters. Activity of the Šveikauškas in the Protestant policy is well reflected in their matrimonial connections, i.e. arranging their children's marriage to representatives of families with longstanding traditions of Protestantism. Marriage based on common confession helped form a close circle of the nobles which guaranteed the consolidation of the family and religion.

The integrated genealogical self-consciousness of the Šveikauškas family based on the ranks and offices held by the representatives of the male and female lines of the family, their military service and importance of the common confession resulted in the solidarity of the newcomer family which was the underlying condition for its continuity, integration into the GDL society and social status ascent.